

Hallintosäännön päivittäminen/ Toimivalta poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa - luvun lisääminen

Kunnanhallitus 08.04.2024 § 79
385/00.01.01/2021

Valmistelija hallintojohtaja Riina Kivistö

Lempäälän kunnan hallintosääntöä on päivitetty edellisen kerran vuoden 2023 kesällä ja sitä ennen laajemmin vuoden 2022 loppupuolella. Lempäälän kunnan hallintosääntöön on tarpeellista lisätä poikkeusolojen ja normaaliolojen häiriötilanteiden toimivaltaa käsittelevä luku (uusi luku 6). Asiasta on tilintarkastus antanut suosituksensa vuoden 2023 aikana.

Toimivalta poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteessa -luku (uusi luku 6)

Kuntaliiton hallintosääntömallissa ko. luvusta todetaan seuraavaa: "Näillä hallintosäännön määräyksillä määrätään kuntalain 90 §:n 3 momentin toimivaltuuksista poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa.

Kaikissa kunnissa tulee arvioida ennakkoon erilaisten poikkeuksellisten tilanteiden vaikutuksia hallintoon ja päätöksentekoon. On huomioitava, että hallintosäännön määräyksillä voidaan delegoida vain toimivaltaa, jota ei ole laissa määrätty päätettäväksi viranomaiselle tai toimielimelle. Hallintosäännön määräyksillä ei poiketa kuntalain 91 §:n sääntelystä. Poikkeavista toimivaltuuksista säättäminen hallintosäännössä ei tuo tähän muutosta, eli kysymys on ainoastaan hallintosäännön delegointisäännösten muuttamisesta poikkeusoloissa tai normaaliolojen häiriötilanteessa.

Kuntalain 90 §:n 3 momentti edellyttää, että hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset hallinnon ja toiminnan järjestämisestä, päätöksentekojähtä hallintomenettelystä sekä valtuuston toiminnasta poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa. Normaalioloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa pääsääntönä on, että esiintyvät uhat voidaan torjua viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin ja voimavaroin. Poikkeusolojen toimivaltuuksista säädetään valmiuslain osassa II. Kyseisten säännösten soveltamisen aloittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. On huomioitava, että poikkeusoloissa valmiuslain toisen osan jokainen kohta täytyy ottaa käyttöön valtioneuvoston erillisellä asetuksella. Valmiuslakia ei voida siis soveltaa normaalioloissa. Sääntely kuitenkin määrittää velvollisuuden varautua myös poikkeusoloja varten.

Toiminnallisten vaatimusten näkökulmasta ei liioin ole selkeästi määritettävissä normaaliolojen häiriötilanteiden ja poikkeuksellisia toimivaltuuksia edellyttävien poikkeusolojen raja. Kunnassa voidaan hallintosääntöön ottaa määräyksiä, joilla varmistetaan päätöksenteon ja hallinnon jatkuvuus kaikissa turvallisuustilanteissa.

Normaalista poikkeavaa toimivaltaa tulee kuitenkin käyttää mahdollisimman vähän, ja myös poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa huolehditaan päätöksenteon avoimuudesta, demokratian toteutumisesta ja toimivaltasäännöksistä.

Kunnan harkintavallassa on päättää, milloin käsillä on normaaliolojen häiriötilanne. Hallintosäännössä määritellään, milloin poikkeavat

hallintosääntömääräykset tulevat sovellettaviksi. Tällaisia erityisiä syitä voivat olla esimerkiksi:

- henkeen ja terveyteen kohdistuvat uhat
- elintärkeiden palveluiden keskeytymiseen, talouteen, kiinteistöihin, muuhun omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvat uhat, jotka aiheuttavat välittömän vaaran tai muun vakavan toiminnallisen tai taloudellisen riskin.

Oleennaista poikkeavan toimivallan tarpeelle on, että vallitsevassa tilanteessa tarvitaan päätöksentekoa, johon tavanomaisilla hallintokäytänteillä ei kyetä riittävällä tavalla vastaamaan.

Tässä luvussa on määräykset toimivallan delegoinnista niihin tilanteisiin, joissa kunnan järjestämisvastuulla olevaan toimintaan kohdistuu sellainen riski tai uhka, että normaalista toimivallasta poikkeamiselle on välttämätön syy ja joihin kunnan tavanomaisilla hallintokäytänteillä ei kyetä riittävällä tavalla vastaamaan. Normaalista toimivallasta poikkeavalla päätösvalalla voidaan tehdä päätöksiä, jotka ovat välttämättömiä palveluiden turvaamiseksi ja tilanteen saattamiseksi normaaliksi. Päätösvaltaa käytetään vain sen verran kuin välttämätön syy edellyttää.

Tässä luvussa tarkoitetussa päätöksenteossa käytetään laissa kunnalle säädettyä päätösvaltaa, jota valtuusto voi hallintosäännössä siirtää kunnan muille toimielimille, viranhaltijoille ja luottamushenkilöille. Jos laissa on määrätty päätösvalta tietyille kunnan viranomaiselle, hallintosäännössä ei voida määrätä päätösvaltaa toisin. Tätä lukua sovelletaan ensisijaisena hallintosäännön muihin lukuihin nähden. Luvun päätösvalta koskee kertaluontoisia päätöksiä ja toistaiseksi voimassa olevia päätöksiä, jotka on tehtävä normaaliolojen häiriötilanteissa kiireellisesti. Toistaiseksi voimassa olevat päätökset viedään hallintosäännön mukaisessa järjestyksessä toimivaltaisen viranomaisen arvioitavaksi ja vahvistettavaksi.

Vaikka päätösvalta perustuu hallintosäännön 6 luvun 1§:n ja 2§:n poikkeusmääräyksiin, päätöksenteko muuten tapahtuu samoin menettelyin kuin normaaliin toimivaltaan perustuva päätöksenteko.

Kunnanjohtaja, palvelualuejohtajat ja prosessijohtajat voivat hallintosäännön 6 luvun 1§:n nojalla tehdä tilanteen kannalta välttämättömät päätökset. Ne täytyy tehdä välittömästi. Kunnanhallituksen kannanoton jälkeen normaalista toimivallasta poikkeava päätöksentekovalta perustuu kunnanhallituksen 6 luvun 2§:n nojalla tekemään päätökseen.

Myös poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa toimielimen päätöksistä tulee ilmoittaa ylemmälle viranomaiselle. Hallintosääntöön voidaan kuitenkin ottaa määräykset asian ottamiseksi ylemmän toimielimen käsittelyyn, mikä mahdollistaa poikkeamisen otto-oikeutta koskevista hallintosäännön määräyksistä.

Kunnan päätöksentekoa voidaan poikkeusoloissa nopeuttaa, ja poiketa esimerkiksi kokouksen koollekutsumisen määräajoista. Sääntely koskee myös kuntayhtymää.”

Muut muutokset

Lempäälän kunnan hallintosäännössä on ollut epäloogisuutta koskien elinvoimapalveluiden erityisesti henkilöstöasioita koskevaa toimivaltaa. Hallintosääntöluonnoksessa on poistettu epäloogisuutta lisäämällä olennaisiin kohtiin maininnat elinvoimapalveluista.

Tähän hallintosääntöluonnokseen on lisäksi esitetty vähäisiä stilistisiä muutoksia. Kaikki lisäykset esitetyssä luonnosversiossa on korostettu keltaisella. Poistettavat kohdat on kirjoitettu punaisella fontilla sekä yliviivattuina.

Kuntalain 14§:n mukaisesti kunnanvaltuusto päättää hallintosäännöstä.

Lempäälän kunnan hallintosääntöä tullaan päivittämään vielä loppukevään 2024 aikana. Lisäksi tulevat lakimuutokset mm. yhdyskunnan palvelualueita koskevassa toimintaympäristössä edellyttävät hallintosäännön tarkastelua myöhemmin vuonna 2024.

Lisätietoja hallintojohtaja Riina Kivistö, puh. 040 133 7485

Esittelijä	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus	Kunnanhallitus esittää, että kunnanvaltuusto 1. hyväksyy liitteenä olevan Lempäälän kunnan hallintosäännön 2. toteaa, että hallintosääntö astuu voimaan 1.5.2024.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti päätösehdotuksen.